

Zajednički stav

Zajednički stav predstavlja jedan od instrumenata Evropske unije (EU), koji je predviđen Ugovorom iz Maastrichta. Njime se ostvaruju ciljevi Zajedničke spoljne i bezbednosne politike (ZSBP), tzv. drugog stuba EU. Savet usvaja zajednički stav svakog puta kada je to neophodno i on predstavlja rezultat pregovora država članica o svim pitanjima iz oblasti spoljne politike i bezbednosti koja su od opšteg interesa. Na ovaj način, odnosno usklađenim delovanjem država članica obezbeđuje se to da one najefikasnije utiču na države kandidate. Zajednički stav predstavlja stav EU o nekom specifičnom pitanju koje ima geografski ili tematski karakter, te se države članice staraju da svoje nacionalne politike usaglase sa zajedničkim stavovima.

Savet usvaja zajednički stav jednoglasno, pri čemu se državi ostavlja mogućnost da se uzdrži od glasanja (konstruktivno uzdržavanje) i da ne blokira proces. U tom slučaju ona nije obavezna da primeni odluku, ali prihvata to da ova odluka obavezuje EU. U duhu uzajamne solidarnosti, ta se država uzdržava od bilo kakve aktivnosti koja bi mogla da bude suprotna ovoj odluci ili da sprečava aktivnosti EU zasnovane na tom stavu. Da bi bio usvojen zajednički stav, nije potrebno da Evropski savet prethodno usvoji opšte smernice ili zajedničke strategije, kao što je to slučaj sa usvajanjem zajedničke akcije. Kada usvaja zajednički stav na osnovu zajedničke strategije ili kada usvaja neku odluku kojom se primenjuje zajednički stav, Savet može glasati kvalifikovanim većinom. Država članica se može suprotstaviti ovakvom načinu glasanja, obrazlažući takvu odluku nacionalnim interesima.

Samim tim što je Savetu data mogućnost da procenjuje kada je potrebno usvojiti zajednički stav, jasno je da njega nije moguće doneti za svaki međunarodni problem. Države članice često imaju različite pozicije i međusobno su podeljene, te zato nisu u mogućnosti da postignu saglasnost koja je neophodna za njegovo usvajanje. Ponekad je pitanje previše osetljivo i ugrožava

interese pojedinih država članica, pa je u tom slučaju bolje i ne pokretati pitanje usvajanja zajedničkog stava. Dakle, postojanje zajedničkih interesa predstavlja pretpostavku za usvajanje zajedničkog stava.

Prilikom svog delovanja u međunarodnim organizacijama ili u međunarodnim forumima, države članice EU usklađuju svoje aktivnosti i zastupaju zajedničke stavove. Ukoliko se desi da na tim forumima nisu prisutne sve države članice, one koje su prisutne zastupaju zajedničke stavove i obaveštavaju ostale o svim pitanjima koja su od zajedničkog interesa. Prilikom glasanja u međunarodnim organizacijama države članice EU u preko 90% slučajeva glasaju na osnovu zajedničkog stava. Međutim, takva vrsta solidarnosti se najteže postiže unutar Saveta bezbednosti OUN, jer Velika Britanija i Francuska imaju mesto stalnog člana, dok ostale države EU zauzimaju dva mesta i smenjuju se na njima kao nestalne članice.

Značajan broj zajedničkih stavova odnosi se na Srbiju (SRJ Jugoslaviju, DZ Srbija i Crna Gora). Najčešće su se odnosili na usvajanje restriktivnih mera (npr. sankcija) ili kasnije na njihovo ukidanje. Oni se najčešće usvajaju pozivanjem na rezolucije SB OUN. Pokušaj da se usvoji zajednički stav povodom proglašenja nezavisnosti Kosova propao je i pored zalaganja većine država članica.